

KISACA İMAM RIZA (A.S) IN HAYATI

<"xml encoding="UTF-8?">

Ehl-i Beyt İmamlarının sekizincisi olan Hz. Ali er-Rıza (a.s) Zilka'de ayının onbirinde Hicri 148'de Medine'de dünyaya geldi. Babası, Kâzım lakabıyla meşhur olan Musa ibn-i Cafer, annesi ise Tüktem'dir (bazıları annesinin ismini Necme, Erva, Semane, Hayzaran, Şekra... olarak da kaydetmişlerdir).

İmam Rıza (a.s) yüce babası Bağdat zindanında şehid olduktan sonra imamlık makamına erişti. İlahi irade gereği ve Resulullah (s.a.a)'in sahih hadislerde Kureyş'ten oniki imam gelecektir diye bildirdiği üzere imamet makamına erişti.

İmam Rıza (a.s) hayatının ilk dönemini Medine'de geçirdi. Medine'de doğup büyümüştür. Ama Mekke, Irak ve İran'a da sefer yapmış ve sonunda İran'ın Horasan bölgesinde şehit olmuştur. İmamet müddeti yirmi yıl sürmüştür, bu müddet üç dönemde geçmiştir.

1- On yıl, Abbasî halifesi Hârûn-ur Raşid'in hükumeti döneminde.

2- Beş yıl Harun'un büyük oğlu Muhammed Emin'in hilafeti zamanında.

3- Beş yıl da Me'mun'un hükümranlığı döneminde.

İmam Rıza (a.s) her üç dönemin siyasi şartları gereğince İslam ümmetine önderlik mesuliyetini ifa ederek İslam ahkâmını yaymak, insanları uyandırmak, Abbasi halifelerinin İslam adına yürüttükleri zulme karşı mücadele vermek, şîi hareketlere önderlik yapmak ve ilahi kanunların hakimiyetine zemine hazırlamak yönünde oldukça çaba sarf etmiştir.

Kelami ekollerin oluştuğu ve çeşitli fikirlerin İslam beldelerine sızdığı bir dönemde yaşadığı için de Kur'an'ın yüce gerçeklerini Ehl-i Beyt'e mahsus olan ilahi ilimle açıklama fırsatını bulmuş ve bu yüzden "Alim-i Âl-i Muhammed" (Muhammed ailesinin alimi) lakabıyla meşhur olmuştur.

İmam Rıza (a.s)'ın ilim ve takvasının medh ve şöhreti bütün İslamî bölgelere ulaşmış ve hükümetin egemenliği altında bulunan insanların, özellikle mustaz'af kesimlerin Peygamber ailesine ve Ehl-i Beyt İmamlarına özel sevgi ve ilgi duymalarına sebep olmuştur.

İMAM RIZA (A.S) IN AHLAK VE DAVRANIŞI

İlahi nurun yeryüzündeki en büyük mazharları olan Ehl-i Beyt İmamlarının yüce ahlakını kelimelere sığdırmanın çetin hatta imkansız olduğunu onların ilahi makamlarından haberdar olan her kes bilir. Ama vazifemiz gereği temiz kalpli insanlara örnek olması için onların güzel ahlak ve davranışlarından bir kısmına değineceğiz:

İmam Rıza (a.s)'ın Allah'a İbadet ve Kulluğu

İmam (a.s) geceleri çok Kur'an okuyordu. Azap ayetleri geldiğinde ağlıyor ve Allah'a sığınyordu. Gecenin son vakitlerinin üçte birini zikir, tesbih ve mağfiredilemekle geçiriyordu.

Dişlerini fırçalayıp ve abdest aldıktan sonra gece namazı kılıyordu. Dört rek'at olan Cafer-i Tayyar namazını kılıyordu ve onu gece namazının dört rek'atı sayıyordu.[1] Çoğu geceler sabaha kadar uyumuyordu. Her ay üç gün oruç tutuyordu. Gecenin karanlıklarında fakir ve yoksulların halini sorup onlara yardımda bulunuyordu.[2]

İmam'ın halka verdikleri cevap hep Kur'an ayetlerindendi. Üç günde bütün Kur'an'ı tilavet ediyordu ve şöyle buyuruyordu: "Eğer istesem Kur'an'ı üç günden daha çabuk okurum. Ama her ayetin hakkında düşündüğümünden dolayı Kur'an'ı okuyup bitirmem üç gün sürüyor." [3]

İmam Rıza (a.s) kardeşine şöyle buyurdu: "Takvası olmayan bizden değildir, biz de onunla değiliz. Sen günah işlemediğin sürece benim kardeşimsin, aksi takdirde kardeşlik bağımız kesilir." [4]

İmam Rıza'nın Muâşeret Adabı

İmam Rıza (a.s) kesinlikle bir kimsenin sözünü kesmez, sert konuşmaz, sıkıntıya düşen birisini reddetmez, toplantılarda ayağını uzatmaz, bir yere yaslanmaz ve kölelerle beraber aynı sofrada

yemek yendi.[5]

Misafiri Ağırlaması

İmam (a.s)'a birisi misafir oldu. Evde bir lambanın etrafında oturup İmam'la sohbetle meşgul oldukları anda lambanın fitili bozuldu; misafir onu düzeltmek istediğinde İmam ona engel oldu ve şöyle buyurdu: "Biz kesinlikle misafirin çalışmasına izin vermeyiz."[6]

Hizmetçilere Karşı Davranışı

İmam Rıza (a.s)'ın hizmetçisi şöyle diyor: İmam (a.s) kesinlikle yemek yeme zamanı köle ve hizmetçilerinden bir iş yapmalarını istemez ve şöyle buyururdu: "Eğer ben başınızın üzerinde dursam, siz de yemekle meşgul iseniz benim ihtiramım için ayağa kalkmayın."[7]

İmam Rıza (a.s) ister küçük olsun ister büyük hizmetçileriyle şefkat ve merhametle konuşurdu.[8]

İşçi'nin Hakkı

Zenci bir köle, İmam'a ait bir bahçede işçilerin arasında çalışıyordu. İmam, oradaki işlerle görevli şahsa: "Bu işçinin ücretini ne kadar tayin etmişsin?" diye sordu.

O adam şöyle dedi: O mahrum bir kimsedir; ne kadar versek razı olur; ben onunla anlaşmamışım. İmam (a.s) bu sözü duyunca şiddetle ona kızarak şöyle buyurdu: "Ben defalarca demedim mi ki işçinin ücretini önceden tayin etmeden onu çalıştırmayın; o rahat bir fikirle çalışmalıdır."[9]

İsrafa Karşı Çıkışı

Köleler meyvelerin yarısını yiyip geri kalanı öylece atıyorlardı. İmam (a.s) bu durumu görünce şöyle buyurdu: "Sübhanallah, eğer ihtiyacınız yoksa muhtaç kimseler vardır, fazla olanı mahrumlara veriniz."[10]

Dostlarına Karşı Tutumu

Musa ibn-i Yesar şöyle diyor: Ben İmam Rıza (a.s)'la birlikte idim; Tus'un yakınlarında bir ağlama sesi duyduk ve o sese doğru yaklaşıncı bir cenaze gördük. İmam (a.s) hemen attan indi ve cenazeye doğru gitti.

Anne yavrusunu kucağına alırcasına cenazeyi kucağına aldı ve şöyle buyurdu: "Kim dostlarımızın cenazesini teşyi ederse Allah Teâla bütün günahlarını bağışlar." Daha sonra kabrin yanına kadar onun ardınca gitti.

Sonra elini ölünün göğsüne koydu ve onu cennetle müjdeledi. "Ben canım sana feda olsun onu tanıyor musun? dediğimde, İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Acaba dostlarımızın yaptıkları amellerin her sabah

ve akşam bize sunulduğunu bilmiyor musun?" Eğer iyi iş yapan olurlarsa şükrediyoruz; kötü iş yapan olurlarsa Allah'tan onlar için af ve mağfiret diliyoruz."[11]

Tevazusu

Bir adam hamamda İmam (a.s)'ı tanımadı. Hazret'ten bedeninin yıkanmasında yardımcı olmasını istedi. İmam da kendisini tanıtmaksızın onu yıkamaya başladı.

İmam'ı tanıyan bazı kimseler Hazret'e ihtiram ediyorlardı; o adam da yavaş yavaş İmam'ı tanımaya başladı, kendi isteğinden oldukça utandı ve özür diledi. Ama İmam onu yıkamaya devam etti.[12]

İmam Rıza (a.s) yazın hasırın üzerinde kışın ise kilimin üzerinde oturuyordu. Ama halkın karşısına çıktıklarında güzel elbiseler giyerlerdi.[13]

İmam (a.s) ve Eşitlik

İmam Rıza (a.s)'a şöyle teklif edildi: Eğer mücade ederseniz yanınızda bulunmamaları için zencilere ayrı bir sofra koyalım. İmam (a.s) cevaben buyurdular ki:

"Hepimizin Allah'ı birdir, hepimiz bir ana ve babadanız, hepimizin mükâfatı amelimize göredir; o zaman ayrılık niye?"[14]

Bir adamın, hac yolculuğundan döndüğünde parası kaybolmuştu. İmam (a.s)'ın huzuruna gelip şöyle dedi: Bana yardım ediniz, şehrimde ulaşır ulaşmaz borcumu sizden taraf fakirlere sadaka vererek öderim.

İmam (a.s) ev boşalana dek sabretti daha sonra iç odaya girip kapının arkasında iki yüz dinar ona verdi ve şöyle buyurdu: "Bu miktar parayı harca, benden taraf sadaka vermen de gerekli değildir.

" İmam'ın dostları İmam (a.s)'a: "Neden kapının arkasında bağışta bulundunuz?" dediklerinde, İmam (a.s): "Parayı alırken utanmasını istemedim" buyurdular.[15]

* * *

İmam Rıza (a.s) oğlu İmam Cevad'a şöyle yazdı: "Halkın seni özel kapıdan evlerine götürdüklerini duydum. Bundan sonra, mahrumlarla yolda karşılaşman ve onların dertlerini öğrenip onlara yardımda bulunman için herkesin gittiği yoldan sen de git."[16]

* * *

İmam Rıza (a.s) Horasan'da Arefe günü bütün mallarını mahrumların arasında taksim etti. Birisi "Bu büyük bir zarardır" deyince İmam (a.s) şöyle buyurdular: "Kesinlikle öyle değildir; bu harcama, Allah'ın mükâfat ve bağışını almak için bir yatırımdır."[17]

* * *

Celludi isminde bir adam, Harun-ur Raşid hükümeti tarafından Medine'de Ebu Talip evlatlarının evlerine saldırdı. İmam Rıza (a.s)'ın evine vardığında hanımlarının zinet eşyalarını almak için içeri girmek istedi.

İmam (a.s) bu durumu görünce şöyle buyurdu: "Bu zulmü uygulamaya görevli olduğuna göre birazcık sabret; benim kendim zinet eşyalarını sana getireyim" İmam (a.s) dediği şekilde de

yaptı.

Bu meselenin üzerinden bir müddet geçti ve siyasetler değişti, İmam Rıza (a.s)'ı veliaht ettiler.

Bu sırada Celludi'yi zindana attılar. Muhakeme zamanı gelince İmam (a.s) Me'mun'a:

Bu ihtiyar kişiyle işin olmasın, onu bana bağışla" dedi. Uzaktan İmam'la Me'mun'un konuşmasına şahit olan Celludi, İmam'ın Me'mun'dan onun idamını istediğini zannetti;

bundan dolayı Me'mun'a; Allah aşkına bu kişi sana benim hakkımda her ne söylediye yapma.

Me'mun da cevaben şöyle dedi: Şimdi kendin yemin verdirdin. O halde kötü kader seni beklemektedir. Me'mun daha sonra onun idam fermanını imzaladı.[18]

Tağutlara Karşı Tavrı

İki yolcu Horasan'a gittiler; namazlarının hükmünü sormak için İmam Rıza (a.s)'ın huzuruna vardılar. İmam Rıza (a.s) onlardan birine; "Senin namazın iki rek'attır (seferidir)." diğerine de "Senin namazın dört rek'attır (tamdır)." buyurdular. O iki yolcu, İmam (a.s)'ın aralarında koyduğu farka şaşırdılar.

İmam (a.s) onların bu hayretini görünce şöyle buyurdu: "Senin namazının iki rek'at olmasının sebebi şudur ki sen helal yolculuğa gelmişsin; hedefin de beni görmek ve ziyaret etmektir.

Helal yolculukta dört rek'atlı namaz iki rek'atlı kılınır. Ama diğerinin hedefi tağutu görmektir ve seferi de haram olduğundan dolayı dört rek'atlık namazında bir değişiklik olmaz.[19]

Bir adam İmam(a.s)'dan, Me'mun'un hükümetinde istihdam olması için izin istedi. İmam şöyle buyurdu: "Eğer onun hükümetinde zulme karışmayacağını, Resulullah'ın emrettiği şekilde amel edeceğini,

yardımcılarını şiilerin arasından seçeceğini, müslüman fakirlerle onlardan biriymişsin gibi dertleşeceğini ve onlara eşit davranacağını kesin olarak biliyorisan sana mücade ediyorum.

Sen bu çeşit hareketlerinle tağut hükümetine katılmakla kazandığın günahının keffaretini ödüyebilirsin; aksi takdirde zalim hakimlerin teşkilatında hizmet etmeye hakkın yoktur." [20]

[1]- Bihar-ül Envar, c.49, s.94.

[2]- Uyun-u Ahbar-ir Rıza (a.s), c.2, s.184.

[3]- Uyun-ü Ahbar-ir Rıza, c.2, s.180.

[3]- Menakıb-ı Âl-i Ebi Talib, c.4, s.361. Uyun-u Ahbar-ir Rıza, c.2, s.232.

[5]- Uyun-u Ahbar-ir Rıza (a.s), c.2, s.184.

[6]- Fûru-u Kafi, c.6, s.283.

[7]- Fûru-u Kafi, c.6, s.298.

[8]- A'yan-üş Şia

[9]- Fûru-u Kafi, c.5, s.288.

[10]- Fûru-u Kafi, c.6, s.297.

[11]- Menakıb-ı Al-i Ebi Talib, c.4, s.341.

[12]- Menakıb-ı Al-i Ebi Talib, c.4, s.362.

[13] Uyun-u Ahbar-ir Rıza, c.2, s.178.

[14]- A'yan-üş Şia.

[15]- Fûru-u Kafi, c.4, s.24.

[16]- Uyun-u Ahbar-ir Rıza, c.2, s.8.

[17]- İhkak-ül Hak, c.12, s.356.

[18]- Sefinet-ül Bihar

[19]- Vesail-üş Şia, c.5, s.510.

. [20]- Fûru- Kafi, c.5, s.111